

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/127/2018
Identifikačné číslo spisu:	5115228136
Dátum vydania rozhodnutia:	17.06.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:5115228136.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu G., nar. X.X.XXXX, bývajúceho v N., zastúpeného Karkó, s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Žiline, Sad na Studničkách 1029/32, proti žalovanej P., nar. X.X.XXXX, bývajúcej v N., zastúpenej advokátkou JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., so sídlom v Žiline, Mariánske námestie 31, o určenie spôsobu užívania spoločnej veci, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 8 C 433/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 1. februára 2018 sp. zn. 9 Co 301/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 1. februára 2018 sp. zn. 9 Co 301/2017
z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. októbra 2016, č. k. 8 C 433/2015-79 určil, že žalobca je oprávnený vybudovať a viesť všetky inžinierske siete (vodovodná prípojka, splašková kanalizácia, domová prípojka plynu STL a elektrická prípojka) k pozemkom CKN parc. č. XXX/X orná pôda o výmere 884 m² a CKN parc. č. XXXX/XX orná pôda o výmere 53 m², zapísaných na LV č. XXXX pre k. ú. N., a to cez pozemok CKN parc. č. XXX orná pôda o výmere 179 m² a pozemok CKN parc. č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 8 m², zapísaných na LV č. XXXX k. ú. N.. Žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania. Vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca je výlučným vlastníkom pozemkov CKN parc. č. XXX/X a parc. č. XXXX/XX. Žalobca a žalovaná, každý v 1/2, sú podielovými spoluvlastníkmi CKN parc. č. XXX. Podľa predloženého plánu (č. l. 8 spisu) CKN parc. č. XXX tiahleho tvaru tvorí prístupovú cestu k CKN parc. č. XXX/X a parc. č. XXXX/XX. Žalobca ako účastník komunikácie s dodávateľmi SPP Distribúcia, SSE Distribúcia, X., (č. l. 7, 9 - 18 spisu) zariaďoval napojenie parc. č. XXX/X na inžinierske siete. Na stavebnom úrade - Mesto Žilina, odbor stavebný a životného prostredia (č. l. 19 spisu) ohlásil drobnú stavbu inžinierskych sietí a bol adresátom výzvy tohto stavebného úradu z 20. augusta 2015 (č. l. 21 spisu) na predloženie súhlasu žalovanej ako spoluvlastníčky parc. č. XXX, s tým, že ak tento súhlas nedoplní, stavebný úrad nebude môcť posúdiť žiadosť žalobcu a ohlásenie bude pokladať za bezpredmetné. Žalobca listom z 25. augusta 2015 (č. l. 23 spisu) vyzval žalovanú na udelenie súhlasu so stavbou inžinierskych sietí. Žalovaná so zavedením inžinierskych sietí nesúhlasila.

Svoj nesúhlas odôvodnila námietkami proti zmenám v zapísaných vlastníckych právach a tým, že prístupová komunikácia bola zavŕšením stavebnej činnosti na dome, ktorý vlastní, nebola svojimi parametrami konštruovaná na záťaž, vjazd a výjazd nákladných áut. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že žalované určenie spôsobu užívania spoločnej veci je vhodné, keď spoločný pozemok parc. č. XXX môže slúžiť na vybudovanie inžinierskych sietí k pozemkom CKN parc. č. XXX/X a CKN parc. č. XXXX/XX k. ú. N. vo vlastníctve žalobcu, a potenciálne aj k ďalším rodinným domom v susedstve predmetného pozemku. Uviedol, že žalobca a žalovaná sú spoluvlastníkmi parc. č. XXX ako prístupovej cesty, a povahe veci zopovedá, aby si nebránili v stavbe inžinierskych sietí cez tento pozemok, na ktoré majú byť napojené ďalšie pozemky v susedstve. V závere svojho rozhodnutia zdôraznil, že týmto rozsudkom nenahrádza rozhodnutie, ktoré je zo zákona oprávnený vydať iba príslušný stavebný úrad. Za daného skutkového stavu však pokladal tento rozsudok za primeranú náhradu súhlasu žalovanej ako spoluvlastníčky pre účely stavebného konania, tak ako to žiadal stavebný úrad vo výzve adresovanej žalobcovi z 20. augusta 2015. Napokon súd žalovanú nepovažoval za vecne legitimovanú na spochybňovanie nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcu k susediacim pozemkom, keď podľa dostupných informácií toto vlastníctvo nebolo predmetom žiadneho prebiehajúceho súdneho konania. Dôvody nesúhlasu žalovanej s hospodárením spoločnej veci boli stavebno - technického charakteru, a preto sa nimi mohol zaoberať stavebný úrad pri samotnej realizácii stavby. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie žalobe vyhovel a o trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C.s.p.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 1. februára 2018 sp. zn. 9 Co 301/2017 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Odvolací súd, po zopakovaní a doplnení dokazovania, dospel k záveru, že v danej veci neboli splnené podmienky na potvrdenie (§ 387 ods. 1 C.s.p.), ani na zrušenie (§ 389 ods. 1 C.s.p.) napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie. Mal za to, že medzi stranami sporu išlo o vyriešenie konkrétnej nezhody spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou (§ 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Uviedol, že rozhodnutie súdu podľa ustanovenia § 139 ods. 2 veta druhá Občianskeho zákonníka má konštitutívny charakter, čo znamená, že z hľadiska hmotného práva je tou skutočnosťou, s ktorou je spojený vznik, zmena alebo zánik hmotnoprávneho vzťahu s účinkami ex nunc, pretože až na jeho základe nastane žiadaná zmena právneho stavu. Z výroku rozsudku podľa tohto ustanovenia, t. j. nie z odôvodnenia (§ 228 ods. 1 C.s.p.), preto musí byť zrejmé, že sa ním nahrádza to, čo chýba na dosiahnutie dohody, ktorú chce žalobca v rámci hospodárenia so spoločnou vecou dosiahnuť. Ide teda o nahradenie chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka, ktorý ho odmieta urobiť. Takýto rozsudok nemožno dosiahnuť žalobou o určenie (či už podľa § 80 písm. c/ O.s.p., resp. § 137 písm. c/ C.s.p.), pretože rozsudok, ktorým by bolo žalobe takto vyhovené, by bol rozhodnutím deklaratórnej povahy, pri ktorom judikované práva a povinnosti nastupujú už vznikom hmotnoprávneho nároku pred rozhodnutím, t. j. s účinkami ex tunc, a preto takáto žaloba nezodpovedá požiadavke zákona podľa citovaného ustanovenia. Nesúhlasil s námietkou žalovanej ohľadne neplatného nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcom k susediacim pozemkom. Odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil, nakoľko rozhodnutie vo výroku nebolo vecne správne a relevantné dôvody na jeho zrušenie neboli zistené. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C.s.p. s použitím § 396 ods. 2 C.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. Mal za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Túto žalobca vymedzil tak, „či je prípustnosť žaloby žalobcu/podielového spoluvlastníka podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka podmienená tým, že sa ňou žalobca musí domáhať nahradenia prejavu vôle druhého podielového spoluvlastníka, ktorý odmieta udeliť žalobcovi súhlas pre rozhodnutie o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou“. Podľa žalobcu odvolací súd túto právnu otázku vyriešil nesprávne. Uviedol, že sa domáhal vydania rozhodnutia, na základe ktorého by bol oprávnený viesť cez spoločnú vec (pozemok) inžinierske siete k pozemkom vo svojom výlučnom vlastníctve. Išlo teda o žalobu podanú podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Výsledkom takejto žaloby je preto výrok rozsudku, v ktorom súd rozhodne o konkrétnom hospodárení/spôsobe užívania spoločnej veci.

Súd vo výroku svojho rozhodnutia preto výslovne nenahrádza chýbajúci prejav vôle spoluvlastníka, nakoľko nahradenie chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka nie je možné považovať za rozhodnutie súdu o hospodárení so spoločnou vecou. Ak by odvolací súd zamietol žalobu s odôvodnením, že táto bola tzv. určovacou žalobou podľa § 137 písm. c/ C.s.p., nepochybne vec nesprávne právne posúdil. Pokiaľ žalobca v žalobe skutkovo aj právne precízne vymedzil rozhodujúce skutočnosti, na základe ktorých sa domáhal vydania rozhodnutia podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, odvolací súd nebol viazaný formuláciou jeho petitu a mohol vydať rozhodnutie, ktoré by podľa jeho právneho názoru bolo v súlade so zákonom. Aj napriek uvedenému však odvolací súd podanú žalobu zamietol.

4. Žalovaná navrhla podané dovolanie zamietnuť. Uviedla, že žalobca od počiatku na rozhodnutí s navrhovaným petitom nemal naliehavý právny záujem, pretože toto rozhodnutie žiadnym spôsobom neupravuje vzťahy medzi stranami sporu, nerieši medzi nimi sporné otázky, nenahrádza súhlas žalovanej s vybudovaním inžinierskych sietí na spoločnom pozemku a v konečnom dôsledku nerieši ani stanovisko stavebného úradu k ohláseniu žalobcu. Oprávnenie žalobcu vybudovať siete tak závisí od stavebného úradu a nemôže vyplývať zo súdneho rozhodnutia. Hoci by rozhodnutie pôsobilo výlučne inter partes, t. j. nemohlo by nahradiť rozhodnutie správneho orgánu, ako také by nevyriešilo spor medzi sporovými stranami, pretože ak by aj v zmysle návrhu žalobcu súd rozhodol o tom, že je žalobca oprávnený vybudovať inžinierske siete, v skutočnosti by takým súdnym rozhodnutím právo žalobcu vybudovať siete nemohlo byť založené. Na takom určení tak žalobca nemá naliehavý právny záujem. Súd nemôže o žalobe na určenie, že žalobca je oprávnený vybudovať v žalobe konkretizované inžinierske siete rozhodnúť tak, že nahradí súhlas žalovanej s ich vybudovaním na spoločnom pozemku.

5. Žalobca v replike k vyjadreniu žalovanej uviedol, že inžinierske siete k pozemkom v jeho výlučnom vlastníctve nie je objektívne možné viesť inak, ako cez spoločné pozemky. Žalovaná mu preto svojím postupom fakticky znemožnila, aby užíval pozemky v jeho výlučnom vlastníctve na účel, na ktorý sú určené podľa platného územného plánu. Postup žalovanej je nepochopiteľný, pretože ona k svojmu rodinnému domu cez spoločné pozemky inžinierske siete vedie. Žalobca podal žalobu, ktorá smerovala k vydaniu rozhodnutia podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Rozhodnutie o hospodárení so spoločnou vecou preto nie je možné stotožňovať s rozhodnutím, ktorým sa nahrádza prejav vôle druhého spoluvlastníka.

6. Žalovaná v duplike uviedla, že žalobca sa podanou žalobou domáhal určenia, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete na spoločnom pozemku. Žalobca tak podal určovaciu žalobu, ktorou sa domáhal určenia spôsobu užívania spoločnej veci a v súčasnosti argumentuje tým, že danou určovacou žalobou mal na mysli žalobu podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a aj dôvodné.

8. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C.s.p.

9. V zmysle § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

11. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

12. V civilnom sporovom poriadku sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené osoby, ktoré sú oprávnené podať dovolanie.

13. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, zastúpená (§ 429 ods. 2 písm. b/ C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.). Dovoláním, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 C.s.p.) žalobca napáda rozsudok odvolacieho súdu zmeňujúci rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej.

14. Podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p., z ktorého ustanovenia žalobca prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

15. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 C.s.p., musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnú otázku, ktorú dovolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovoláním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

16. Žalobca v dovolaní uvádza, že ním napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci v takej právnej otázke, ktorá nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu dosiaľ vyriešená. Tvrdí, že odvolací súd dospel k nesprávne mu záveru, že žaloba podaná podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka musí smerovať k nahradeniu prejavu vôle žalovaného spoluvlastníka, pretože rozhodnutie vydané v takomto type konania nemôže nahradiť napr. rozhodnutie stavebného úradu, či iného orgánu. Z výroku rozsudku musí byť preto zrejmé, že sa ním nahrádza to, čo chýba na dosiahnutie dohody, ktorú chce žalobca v rámci hospodárenia so spoločnou vecou dosiahnuť. Ide teda o nahradenie chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka, ktorý ho odmieta urobiť. Takýto rozsudok však nemožno dosiahnuť žalobou o určenie, v prípade ktorej, má rozsudok deklaratórne účinky. Žalobca sa tak mal domáhať svojich práv žalobou o nahradenie prejavu vôle žalovanej a nie určovacou žalobou, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete na spoločnom pozemku. Rozhodnutie o tejto otázke prináleží iba príslušnému stavebnému úradu. Podľa názoru žalobcu bude v dovolacom konaní potrebné vyriešiť právnú otázku, dosiaľ dovolacím súdom neriešenú, a to otázku: „či je prípustnosť žaloby žalobcu/podielového spoluvlastníka podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka podmienená tým, že sa ňou žalobca musí domáhať nahradenia prejavu vôle druhého podielového spoluvlastníka, ktorý odmieta udeliť žalobcovi súhlas pre rozhodnutie o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou

vecou“. V ďalšom bolo preto potrebné posúdiť, či ide o otázku, ktorú už dovolací súd v minulosti vyriešil. Najvyšší súd v tejto súvislosti uvádza, že mu nie sú známe žiadne rozhodnutia (stanoviská) najvyššieho súdu, ktoré by sa predmetnou otázkou v minulosti zaoberali.

17. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu je v danom prípade procesne prípustné; následne preto skúmal, či je podané dovolanie i dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce v tejto otázke na nesprávnom právnom posúdení veci).

18. Odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, ktorou bolo vyhovené žalobe, nakoľko sa ňou žalobca nedomáhal nahradenia chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka (žalovanej) pri rozhodovaní o hospodárení so spoločnou vecou (s konštitutívnymi účinkami súdneho rozhodnutia), ale sa domáhal určenia, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete na spoločnom pozemku, ktorý rozsudok môže mať iba deklaratórne účinky, pričom takéto rozhodnutie prináleží iba príslušnému stavebnému úradu. Odvolací súd teda svoje rozhodnutie vo veci založil na právnom názore, že žalobou podanou podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa možno domáhať nahradenia prejavu vôle spoluvlastníka, a táto nemôže mať charakter žaloby určovacej.

19. Podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, o hospodárení so spoločnou vecou rozhodujú spoluvlastníci väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov. Pri rovnosti hlasov, alebo ak sa väčšina alebo dohoda nedosiahne, rozhodne na návrh ktoréhokoľvek spoluvlastníka súd.

20. Dovolací súd súhlasí s názorom odvolacieho súdu, že rozhodnutie súdu o žalobe podanej podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka má konštitutívny charakter a jeho zmyslom je vyriešenie konkrétnej nezhody spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou. Súd však pri jej riešení nie je viazaný konkrétnym návrhom riešenia navrhnutým žalujúcim spoluvlastníkom potiaľ, že by sa od tohto návrhu nemohol odchýliť. Zmyslom rozhodnutia vydaného v režime § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka je umožniť súdu voľbu takého riešenia vo vzťahu ku konkrétne vzniknutej nezhode o hospodárení, ktoré vyrieši vzniknutý spor medzi spoluvlastníkmi, ku ktorého riešeniu nebolo možné dospieť dohodou ani uplatnením princípu tzv. majority. Spôsob zvoleného riešenia súdom však musí rešpektovať, o akú konkrétnu nezhodu spoluvlastníkov pri hospodárení so spoločnou vecou šlo a k akému konkrétnemu výkonu spoluvlastníckych práv sa nepodarilo uzavrieť dohodu rovnodielnych podielových spoluvlastníkov, nakoľko vo vzťahu ku konkrétnej nezhode je súd povolaný zaujať príslušné riešenie, prostredníctvom ktorého bude vzniknutá spoluvlastnícka nezhoda odstránená; v tomto smere je potom viazaný v žalobe označenými rozhodujúcimi skutočnosťami, ktoré vymedzujú obsah tejto nezhody, resp. skutkovými zisteniami uskutočnenými v priebehu konania. V nadväznosti na tieto zistenia je potom nutné posudzovať, aký spôsob riešenia prichádza do úvahy.

21. Je nutné si vždy ujasniť, o aký konkrétny vzťah hospodárenia so spoločnou vecou ide a podľa toho zvoliť zodpovedajúci nástroj procesnej obrany. Napriek tomu, že sa pri formulácii žalobného petitu často používa verbum „určuje sa.“, je nutné prísne rozlišovať, kedy ide o určovaciu žalobu (§ 137 písm. c/ C.s.p.) a kedy nie. O žalobu zodpovedajúcu ustanoveniu § 137 písm. c/ C.s.p. ide vtedy, ak sa žalobca v súlade so znením tohto ustanovenia domáha, aby súd deklaratórnym rozhodnutím prehlásil určitý právny vzťah, či právo za existujúce. Pokiaľ žalobca v konaní o úpravu užívania spoločnej veci, vychádza z toho, či tvrdí, že o tomto užívaní nebolo platne rozhodnuté väčšinou spoluvlastníkov, alebo, že sa nedosiahla dohoda v zmysle § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, potom jeho žaloba, aby súd konštitutívnym rozhodnutím určil, ktorý zo spoluvlastníkov a v akom rozsahu bude spoločnú vec užívať, nie je určovacou žalobou podľa § 137 písm. c/ C.s.p. a nie je tu nutnosť preukázania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. V týchto prípadoch, ak dochádza ku konkrétnej úprave užívania veci, a teda k priznávaniu práv a zakladaniu povinností, je potrebné dbať na to, aby stranám sporu boli vedľa založenia práv tiež uložené povinnosti tak, aby rozhodnutie bolo v prípade neplnenia jeho obsahu materiálne vykonateľné.

22. Rozhodnutie súdu podľa § 139 ods. 2 druhej vety Očianskeho zákonníka je konštitutívnej povahy. To znamená, že je z hľadiska hmotného práva právnou skutočnosťou, s ktorou je spojený vznik, zmena alebo zánik hmotnoprávneho vzťahu s účinkami ex nunc, nakoľko až ním nastane požadovaná zmena právneho stavu. V danej veci žalobný návrh nezodpovedal ustanoveniu § 80 písm. c/ O.s.p., resp. § 137 písm. c/ C.s.p. a rozsudok súdu prvej inštalácie, ktorým bolo žalobe vyhovie, nebol rozhodnutím deklaratórnej povahy, tak ako to uvádza vo svojom rozhodnutí odvolací súd. Nešlo teda o určovací žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p., resp. § 137 písm. c/ C.s.p. Žalobca sa ňou totiž nedomáhal, aby súd deklaratorným rozhodnutím prehlásil určitý právny vzťah, či právo za existujúce, práve naopak pri svojom nároku vychádzal z toho, že nedošlo k dohode podielových spoluvlastníkov ohľadne užívania spoločného pozemku a preto žiadal, aby súd konstitutívnym rozhodnutím určil, resp. založil mu právo, vybudovať a viesť inžinierske siete cez spoločný pozemok, t. j. založil konkrétny spôsob využitia spoločnej veci. Záver odvolacieho súdu, že žalobca v konaní podal určovací žalobu, ktorá pre svoj deklaratorný charakter nezodpovedá žalobe podanej podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka nebol teda správny.

23. Ako už bolo uvedené, zodpovedajúci nástroj procesnej obrany podielového spoluvlastníka podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka závisí od toho, o aký konkrétny vzťah hospodárenia so spoločnou vecou ide. V danej veci žalobca chcel cez spoločný pozemok viesť (resp. vybudovať) inžinierske siete k svojmu pozemku určenému na zastavanie. K pozemku a domu žalovanej pritom cez ten istý spoločný pozemok už inžinierske siete vedú. Stavebný úrad mu odmieta vydať stavebné povolenie na vybudovanie inžinierskych sietí bez súhlasu žalovanej, ako druhej podielovej spoluvlastníčky spoločného pozemku, cez ktorý majú siete viesť. Žalovaná udeliť súhlas s vybudovaním inžinierskych sietí odmieta. Otázny preto zostalo, akým spôsobom mal žalobca formulovať žalobný petit žaloby podanej podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka tak, aby prípadný výrok rozhodnutia súdu, ktorým by bolo žalobe vyhovie, bol i materiálne vykonateľný. Odvolací súd k tejto otázke zaujal stanovisko, že žalobca sa mal domáhať nahradenia prejavu vôle žalovanej udeliť súhlas k výstavbe inžinierskych sietí cez spoločný pozemok, nakoľko táto takýto súhlas vydať odmieta. V ďalšom uviedol, že takýto rozsudok nemožno dosiahnuť žalobou o určenie podľa § 80 písm. c/ O.s.p., resp. § 137 písm. c/ C.s.p., nakoľko tento má deklaratornú povahu. Odhládnuv od skutočnosti, že žaloba žalobcu (a ani výrok rozsudku súdu prvej inštalácie) nemala povahu určovacej žaloby (viď bod 22 tohto rozhodnutia), dovolací súd súčasne poukazuje na to, že právo domáhať sa nahradenia prejavu vôle súdnym rozhodnutím (a teda aktívna vecná legitímácia v spore) môže byť založené len právnym predpisom, rozhodnutím príslušného orgánu alebo dohodou zmluvných strán.

24. Z ustanovenia § 2 ods. 1 a ods. 2 Občianskeho zákonníka zakotvujúceho pre občianskoprávne vzťahy zásadu, že tieto vznikajú na základe právnych úkonov alebo z iných skutočností, s ktorými zákon vznik týchto vzťahov spája a princíp rovného postavenia subjektov v týchto vzťahoch, vyplýva, že žiadny z účastníkov občianskoprávneho vzťahu nemôže stanoviť právne postavenie iného subjektu napr. tým, že od neho vyžaduje splnenie právnej povinnosti, hoci sa nestalo aktuálnym. Prejav vôle subjektu právneho vzťahu je preto možné nahradiť súdnym rozhodnutím v zmysle § 229 C.s.p. (predtým § 161 ods. 3 O.s.p.) len v tých prípadoch, keď to zákon výslovne umožňuje (napr. § 715, § 719 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 29 ods. 4 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov), resp., kde povinnosť k právnemu konaniu subjektu je stanovená zákonným ustanovením (napr. § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka) alebo ako záväzková povinnosť je založená iným právnym úkonom (§ 50a Občianskeho zákonníka). Obchodný zákonník takúto možnosť zakotvuje napr. v § 270 a ďalej v § 290 a v § 292.

25. Zásahy súdu do tvorby súkromnoprávnych vzťahov formou nahradenia prejavu vôle súdom treba vnímať ako výnimku zo zásady rešpektovania autonómie vôle subjektov súkromného práva pri robení právnych úkonov a to v prípadoch, ak by svojvôľou vedúca k nečinnosti jedného subjektu bola spôsobilá poškodiť oprávnené záujmy druhej strany, čo by mohlo viesť k vedomému porušovaniu práva a dokonca až k zneužitiu práva. Ide o poskytnutie ochrany subjektu (napr. budúcej zmluvnej strane), ktorá objektívne sama nie je schopná zabezpečiť výkon svojho práva a kedy nekonanie iného subjektu možno vnímať ako konanie, ktoré je v rozpore s právom, zasahujúce do práv iných a je aj v rozpore s dobrými

mravmi. Preto nahradenie prejavu vôle súdom prichádza do úvahy len v prípadoch, ktoré sú v zákone výslovne uvedené. V danej veci právny predpis (keďže dohoda ani rozhodnutie príslušného orgánu tu neprichádzalo do úvahy), t. j. Občiansky zákonník vo svojom ustanovení § 139 neumožňuje (výslovne neuvádza) spoluvlastníkovi veci domáhať sa nahradenia prejavu vôle druhého spoluvlastníka pri nezhode o hospodárení so spoločnou vecou. Preto podľa názoru dovolacieho súdu nebol správny názor odvolacieho súdu, že žalobou podanou podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa možno domáhať iba nahradenia prejavu vôle nesúhlasiaceho spoluvlastníka o hospodárení so spoločnou vecou. Dovolací súd je tak názoru, že žalobca v danej veci zvolil adekvátny nástroj ochrany svojich práv, keď žiadal, aby súd rozhodol, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete cez spoločný pozemok, pričom takýto výrok je i materiálne vykonateľný. Možno preto uzavrieť, že žalobou podielového spoluvlastníka podanou podľa druhej vety ustanovenia § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemožno nahrádzať prejav vôle druhého podielového spoluvlastníka, ktorý odmieta udeliť žalobcovi súhlas pre rozhodnutie o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou, ale konkrétna forma procesnej obrany podielového spoluvlastníka bude v takýchto prípadoch závisieť od toho, o aký konkrétny vzťah hospodárenia so spoločnou vecou ide. Podstatné je, aby výrok rozhodnutia súdu mal konštitutívny charakter a bol i materiálne vykonateľný. Dovolací súd súčasne dodáva, že takýmto rozhodnutím súd nerieši stavebno-technickú stránku veci, keďže toto posúdenie je vecou stavebného úradu, do ktorého kompetencie nemôže súd zasahovať. Preto skúmanie splnenia ďalších predpokladov pre vydanie stavebného povolenia (ohlásenia) na vybudovanie inžinierskych sietí bude vecou príslušného stavebného úradu. O nezhode podielových spoluvlastníkov o tom, či na spoločnom pozemku má byť postavená stavba, však rozhoduje súd, nie stavebný úrad (uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 3 Cdon 334/1996).

26. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje i na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 165/2008, v ktorom súdy (obdobne) riešili otázku nezhody podielových spoluvlastníkov pri vybudovaní inžinierskych sietí cez spoločný pozemok. V danej veci súdy veci meritórne prejednali, a to s rovnakým znením žalobného petitu, ako je tomu i v posudzovanom prípade, pričom najvyšší súd prijal záver, že „pri rozhodovaní súdu podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka je pre súd určujúce hľadisko účelného využitia veci podielovými spoluvlastníkmi. Ak je takouto spoločnou vecou pozemok - prístupová cesta, ktorá v spevnenej kvalite, a pod ktorou sú súčasne vedené inžinierske siete, ale len v prospech jedného zo spoluvlastníkov (v danom prípade žalovaných), treba mať na zreteli, že na jej účelné využitie treba (druhému) spoluvlastníkovi umožniť jej užívanie v rovnakej kvalite a rovnakom rozsahu. Pokiaľ teda v prejednávanej veci sporný pozemok ako prístupovú komunikáciu spevnili vo svoj prospech iba žalovaní a týmto pozemkom sú vedené aj všetky inžinierske siete iba do ich rodinného domu, rovnako právo na vedenie inžinierskych sietí týmto pozemkom ako aj právo na jeho spevnenie až na hranicu vlastných pozemkov patrí aj žalobcom, pričom takouto zmenou užívania spoločnej veci nedochádza k zmene jej podstaty, v dôsledku čoho aj odvolací súd správne na vec aplikoval ustanovenie § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka“.

27. Dovolací súd rovnako dodáva, že k riešeniu nezhôd v súdnej praxi dochádza pomerne často napr. i v rodinnoprávnych veciach (konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých) a hoci ide o mimosporové konania, súdy svojimi výrokmi nenahrádzajú prejav vôle druhého rodiča, ale tomu ktorému rodičovi priznávajú práva alebo ukladajú povinnosti.

28. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalobca opodstatnene tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci vo vzťahu k uvedenej otázke (vymedzenej v bode 16 tohto rozhodnutia).

29. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého sa žalobca/podielový spoluvlastník musí žalobou podanou podľa § 139 ods. 2 druhá veta Občianskeho zákonníka, pri nezhode o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou, domáhať nahradenia prejavu vôle druhého podielového spoluvlastníka, nemožno považovať za správny. Dovoláním napadnuté rozhodnutie v tejto otázke teda spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.) tak, ako to opodstatnene namietal žalobca. V danom prípade sa odvolací súd vôbec nezaoberal konkrétnou úpravou užívania veci v podielovom spoluvlastníctve, keď napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie

zmenil a žalobu zamietol iba pre jej procesnú neprípustnosť. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 C.s.p.). V ďalšom bude potrebné rozhodnutím súdu vyriešiť žalobcom nastolenú otázku nezhody strán sporu/podielových spoluvlastníkov ohľadne vybudovania inžinierskych sietí cez spoločný pozemok, s tým, že určujúcim tu bude hľadisko účelného využitia veci podielovými spoluvlastníkmi (viď závery spomínaného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 165/2008).

30. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

31. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.